

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Daniyel

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 597 [1836 oder 1837]

ארזע רפסל אובמ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9191

מבוא לספר דניאל

ועתה מה שנשאר לנו עוד לנרר אודות המבונה אשר יש בעינין מספר מלכי פרס, ושמותם וסדר מלכס זה אחר זה, והלעת דעות הראשונים והאחרונים על כל העניינים אשר כתבנו עם שאלותיהם ותשובותיהם, והסרת שאר הספקות אשר החכם בן זאב ירמי' צם במבואו, (מלבד מה שנכר השיב עליו ידידי הנ"ל בבאורו בפנים הספר), הכל אינא בארוכה במגלתי הזכרת בעז"ה.

פראג בחדש זיו תקצ"ז לפ"ק.

מרדכי גאלדמאן.

מבוא לספר עזרא

א מעלה עזרא וחשיבותו.

בפנים הספר (עזרא ז' א' — ה') יבוא במחלה השם עזרא אשר ממנו נקרא הספר שלפנינו בן, שם כתוב כי הוא עלה מבבל בראשי העולים פעם שני, שנים רבות אחר זרנבל בשנת שבע לארתחשטא, ובלעדי יחיסו (אשר אין לנו עתה עסק בהן, כי שמתו לו מקום במגלתי הנזכרת) נזכר ג"כ שם שהוא היה בהן, ועוד מעלה יתירה היתה לו מכל בהני שנתו, ואשר הכתוב יפארהו בה עד מאוד, הוא, שהיה סופר מהיר בתורת משה כלומר חכם ומבין בתורתנו הקדושה הן בכחב והן בדברי קבלה אשר אינם בכחבים. ואף שמשפט כל הכהנים לעסוק בתורה לשמור ולעשות כל הכתוב בה, וללמוד וללמד את העם חוק ומשפט ככתוב בתורת משה, אולם הלא ידענו מדברי הנובאים דרכי הכהנים ועלילותיהם בענין הזה, לפני חרבן בית ראשון, ואף גם אלה אשר היו בארץ שוביהם זה שבעים שנה, אולם עזרא כנראה מדברי ארתחשטא (עזרא ז' כ"א) שם לנו אל תורת ה' תמיד כי המלך ההוא בעלמו יננה "ספר דתא די אלה שמיא" וכן כתוב לפני זה (שם ז') "כי עזרא הבין לבנו לדרוש את תורת ה' ולעשות, וללמד בישראל חק ומשפט" וליי התאמן עזרא כל ימיו להיות בסומכי תורתנו ודתנו, מי יודע אם לעת בואת היה לנו שריד ופליט מהם בנודע.

ב מהבר ספר עזרא.

ועתה יש עלינו לחקור, למה נקרא הספר שלפנינו עזרא, הנקרא בן מפני הספורים אשר יבואו ממנו בפנים, או מפני שהוא מחבר הספר? אמנם על פי השכל נראה לכאורה להכריע שהפן האחרון הוא העיקר, כי הטעם הראשון אינו מספיק כל כך, כי ספורי עזרא יבואו רק במיעוט הספר באופו, אולם ברוב הספר שהוא מן תחלתו עד פרשה ז' לא נזכר מעזרא וממעשיו מאומה — וראיה לזה מאמר חז"ל שאמרו (בבא בתרא י"ד ע"ב) עזרא כתב ספרו, וזה לא יתנגד למה שאמרו (סנהדרין ל"ג ע"ב) מבדי כל מילי דעזרא נחמיה בן חנניה אמרינהו מאי עעמא לא איקרא סיפרא על שמיה? אמר רב ירמיה בר אבא מפני שהחזיק טובה לעלמו ע"ש, כי ידוע הוא שספרי עזרא ונחמיה היו בימים קדמונים ספר אחד, ומה שיקרא היום עזרא נקרא לפניו עזרא א', ומה שיקרא היום נחמיה נקרא לפניו עזרא ב' (עיין על זה דברי החכם חז"ההארון), ויהיה לפי זה עיקר קישית הגמרא על עזרא ב' למה יקרא עזרא הלוא נחמיה חננו ותיירו שם מה שתיירו, אך אם נקח שעזרא חננו ספרו קשה לפ"ו, היתכן שעזרא אשר לשונו תמהר לדבר נחות בלשון עברית יכלול בספרו ספורים בארמית, ואם נאמר שכתב בן למען ישמעו בני דורו אשר דברו בלשון הזאת, מדוע לא כתב הספר כלו ארמית, והוא לא עשה בן, כי מתחלת הספר עד פרשה ד' ז' עברית, ומשם עד פרשה ו' י"ט ארמית, ומשם עד פרשה ז' י"א עברית, ומשם עד פסוק כ"ז ארמית, ומשם והלאה עד סופו ושוב לעברית? והנה באמת הספורים מן פרשה ז' כ"ז עד סוף הספר בהיות שיבוא באלה תמיד המדבר בעדו, הוכרחנו לומר שהוא בעלמו כתב על ספר, אולם זה לא יתכן בפירוט שלפני זה, ואף גם שהמה בוללים הספורים מכל הקורות שקרו כבר לפני עלות עזרא לירושלים, והוא לא ראם בעיניו, עד שנעבור זה רבו החוששים כי הספורים האלה חוברו מידי כותב אחר בלעדי עזרא, ואם לדעת הקושנים בואת

בזאת אינה זרה כ"ב אם נאמר שמחבר האחר כתב ספוריו ארמית, מ"מ קשה למה לא ישמור לשון אחד בכל ספוריו ויספר בעברית עד פרשה ד' ז', היחסנו החושבים הנזכרים כי לפרשיות האלה עד פרשה ד' יש מחבר שלישי? והנה לבני לא כן יחשוב, כי לבני אומר לי שדברי חז"ל שהספר הזה מחבר אחד לו נכוחים וישרים. והענין כפי הנראה כי ספורי ארמית אלה מן פרשה ד' ז' עד פרשה ו' י"ט נתנם איש אחד בלתי נודע אחרי כלות בנין הבית בימי דריוס (דרטריוס היסטוריוס) הנזכר (עזרא ו' ט"ו), ומגמתו היחה לכתוב כל הקורות והתלאות אשר מצאו את הבונים מיום החלם לבנות עד כלותם ואשר ראה בעיניו, על ספר, לזכרון לדור אחרון. והנה עזרא לא נביר אחרי עלותו בשנת שבע לארתחשסתא, ושם לעמו חוק ומשפט, והסיר השערויות אשר היחה ביהודה אודות הושים הנכריות, בשנה ההיא נחן אל לבו לחבר ספר ולכתוב בו את כל אשר קרה את עמו מיום החל ה' לפעם רוח נרש לעלות עם זרובבל עד ימי הסרת הנכריות ההן, ולכן החל בשנת אחת לכורש וגומר בעברית לחה ונקיה כמשפטי, וספר את כל אשר שמע וידע מהענינים האלה עד פרשה ד' ז' ובפסוקי ה' וי"ו, יאמר בדרך כלל כי נפרעו הבונים ממלאכתם, ולאמת זאת העתיק ספורי ארמית הנמלאים אות באות מ"ג בלי תוספת וגרעון כמשפט כל סופרי אמת המספרים בשם אחר, ובנה יוסיף עד פרשה ו' י"ט, ומשם והלאה עד ז' פסוק י"א יספר עזרא מדעתו על כן ישוב לדבר עברית, ואל חזמה אם תמלא עוד בתחלת פרשה ז' הלשון נסתר, הלוא ראוי לו לשמור המדבר בעדו, כי הוא ידבר מעמנו; כי מגמת עזרא היחה שיהיה להפרשיות האלה המשך ספורי נראוי, חלק בחלק ידבק, באלו כל אלה ממקור אחד ילאו, ע"כ עוד הניח הגוף אשר דבר עד המקום הזה. ומן פסוק ז' עד פסוק כ"ז העתיק פרשגן הנשחן אשר היה לו מידי ארתחשסתא ובלשון ארמית כמו שהיחה, מטעם שזכרנו בספורי ארמית שלפני זה, ומשם והלאה ישוב לעברית ויספר במדבר בעדו, כי ידבר מן כל הדברים אשר עשה בעלמו. ועתה הים עליו עוד לנרר, מי זה השלך אשר בימיו עלה עזרא, אך כבר העירותי במבואי לדניאל לבאר הענינים האלה אי"ה די בחר במגלתי הזכרת.

פראג בחדש זיו תקצ"ו לפ"ק.

המתרגם.

מבוא לספר נחמיה

א מעלת נחמיה וחשיבותו.

הנה נחמיה אשר הספר נקרא על שמו, הוא היה פחת יהודה באשר יעיד על עלמו (נחמיה ה' י"ד) גם מיום אשר כוה אומי להיות פחס בארץ יהודה וגומר, והוא הנקרא ג"כ התרשסתא באשר יעיד על זה באמונה הכתוב (שם י' ב') נחמיה התרשסתא בן חכליה. ויש אשר חושבים להביא ראיה מן הפסוק הזה שסיה כהן לפי שהובא במספר הכהנים, אולם זה לא יתכן מפאת עדותו שאמר על עלמו (שם ו' י"א) ומי כמוני אשר יבוא אל ההיכל וחי, אבל יבוא בין הכהנים כי הוא היה על יהודה לראש. ובאמת אף אם עזרא היה גדול ממנו בתורה עד שהמלך שמהו על כל דבר דתי, אולם נחמיה היה עוד געלה ממנו כי בלעדו לא ירים איש את ידו ואת רגלו הן בענין דתי (חייק רעליגיאווען) והן בענין נמוסי (חייק פאליטיטען), אך בזה געלתה מעלת עזרא מנחמי, כי עזרא הפליא לעשות עם עמו חסד ואמת אשר לא נשמעו מעת נחעלה משה רבנו ע"ה למרום עד הימים ההם — ונכל אלה גדלה ענותו לבלתי התפאר — לא כן נחמיה התרשסתא, על כל הטוב אשר עשה עם עמו, עד מהרה התברך בלבנו, "זכרה לי אלהי לעונה" ודברי חז"ל על זה ידועים.

ב מחבר הספר הזה.

על מחבר ספר נחמיה לא יפול שום ספק, כי בוודאי נחמיה בעלמו חברו כי הוא החל במדבר בעדו וכן כלה; אך מה כתב בעלמו, ומה אסף מיד אחרים הוא בדבר שזריך עיון רב, כי לכאורה "נפלא מאד לכל מעין בספר נחמיה, א) הנה בפרשה ז' מן פסוק ו' והלאה אלה